

Robert Silverberg je avtor ali urednik nekaj sto zgodb, romanov in zbirk (posebno serij Alpha in New Dimensions). Rojen je bil leta 1934 v New Yorku, prva objava 1954. V petdesetih in zgodnjih šestdesetih letih je pisal zelo veliko, a dokaj dobro, nakar je začil pisati manj in boljše. Imajo ga za enega najboljših sodobnih ameriških piscev. Nekaj pomembnejših del - zgodbe Flies (1967), Passengers (1968, Nebula Award), Sundance (1969), Good News from Vatican (1971, Nebula), Trips, When We Went To See the End of the World (1972), Schwartz Between the Galaxies (1974); novele Hawksbill Station (1968, Hugo Award), Nightwings (1969, Hugo), Born With the Dead (1974, Nebula); romani Thorns (1967), Tower of Glass (1970), Downward to Earth (1970), A Time of Changes (1971, Nebula), The Book of Skulls (1972), Dying Inside (1972, njegovo najboljšo delo). V osemdesetih letih je spet veliko pisal in dobil nekaj nagrad.

Živi v Oaklandu, Kalifornija.

Ob zgodbah The Village in Windsong Kate Wilhelm ter noveli The Word for World is Forrest Ursule LuGuin (ter We Who Stole the Dream Alice Sheldon, ki je nadaljevala Ursulino temo) je Sončni ples ena izstopajočih "vietnamskih" zgodb ameriške znanstvene fantastike. Pa ni le to.

SONČNI PLES

Robert Silverberg

Danes si pobil okoli 50.000 Jedcev v sektorju A in sedaj preživljaš nemirno noč. Ti in Herndon sta ob zori poletela na vzhod, z zeleno zlatim sončnim vzhodom za hrbtom, in sta poštropila živčne tablete čez tisoč hektarjev ob Viličasti reki. Letela sta dalje čez prerijo onkraj reke, kjer so Jedci že izbrisani, in sta obedovala zleknjena na tisti debeli, mehki travni preprogi, kjer bo zraslo prvo naselje. Herndon je utrgal nekaj mlečkaric in uživala sta pol ure blagih halucinacij. Ko sta odšla proti helikopterju, da pričneta popoldne škropljenja s pilulami, je nenadoma

rekel:

"Tom, kako bi se počutil, če bi se pokazalo, da Jedci niso samo škodljivci? Če bi bili *ljudje*, recimo, z jezikom in obredi in zgodovino in vsem?"

Pomislil si, kako je bilo s tvojimi ljudmi.

"Niso," si rekel.

"Kaj če so. Kaj če so Jedci ..."

"Niso. Pusti."

V Herndonu je sled krutosti, ki ga žene, da postavlja takšna vprašanja. Na ranljiva mesta meri; to ga zabava. Vso noč je njegova bežna pripomba odmevala v tvoji zavesti. Kaj če so Jedci ... kaj če ... kaj če so ...

Nekaj časa spiš in sanjaš, in v sanjah plavaš v rekah krvi.

Neumnost. Mrzlična fantazija. Veš, kako pomembno je, da hitro iztrebite Jedce, preden pridejo naseljenci. Samo živali so in še neškodljive ne. Podiralci ekologije so, uničevalci rastlin, ki sproščajo kisik, in iti morajo. Nekaj ste jih prihranili za zoološki študij. Ostali morajo biti uničeni. Obredno iztrebljanje nezaželenih bitij, stara, stara zgodba. A ne otežuj si posla z moralnimi problemi, si rečeš. Ne sanjaj o rekah krvi.

Jedci krvi sploh nimajo, vsaj take, ki bi lahko tekla v rekah, ne. Kar imajo, je, hm, neka vrsta limfe, ki pronica skozi tkivo in nosi hranilne snovi. Odpadki gredo ven na isti način, z osmozo. Proces je strukturno analogen tvojemu lastnemu pretočnemu sistemu, le da ni omrežja krvnih žil, povezanih z osrednjo črpalko. Življenjska tekočina zgolj drsi skozi njihova telesa, kot da bi bili amebe ali spužve ali kakšna druga nizko razvita skupina, vendar jih očitno visoko uvršča njihov živčni sistem, prebavni trakt, zgradba okončin in organov. Čudno, pomisliš. Bistvo tujcev je, da so tuji, si rečeš, in ne prvič.

Lepota njihove biologije je zate in za tvoje tovariše v tem, da vam pusti, da jih tako čedno iztrebljate.

Letite čez pašnike in odmetavate živčne tabletko. Jedci jih najdejo in použijejo. Veni uri doseže strup vse dele telesa. Življenje preneha, sledi hiter razpad celične snovi. Jedec dobesedno razpada, molekula za molekulo, od trenutka, ko je presnavljanje pretrgano. Limfaste snov deluje kot kislina. Pride do popolnega razkroja, meso in celo hrustančasto ogrodje se razgradi. V dveh urah, luža na tleh. V štirih, ničesar več. Glede na to, koliko Jedcev ste predvideli za iztrebljenje, je prijazno, da trupla pospravijo sama sebe. Kakšna grobnica bi drugače postal ta svet!

Kaj če so Jedci ...

Prekleti Herndon. Skoraj ti je, da bi zjutraj dobil urejevanje spomina. Izpraskaj si te trapaste špekulacije iz glave. Če si drzneš. Če si drzneš.

Zjutraj si ne drzne. Urejanje spomina ga plaši; poskusil se bo otresti svoje nanovo odkrite krivde brez njega. Jedci, si pojasnjuje, so neinteligentni rastlinojedci, nesrečne žrtve človeške ekspanzije, vendar si ne zaslužijo strastne obrambe. Njihovo iztrebljenje ni tragično. Le neprijetno je. Če naj Zemljani imajo ta svet, ga morajo Jedci zapustiti. Je

razlika, si reče, med odstranitvijo ravninskih Indijancev z ameriške prerije in uničenjem bizona na tej isti preriji. Človek se nekoliko zamisli ob pokolu grmečih čred, obžaluje mesarjenje milijonov dostojanstvenih rjavih volnatih živali. Toda človek čuti jezo, ne zamišljeno obžalovanje, ob tem, kar so storili Sujem. Je razlika. Prihrani svoja čustva za primerno stvar.

Iz svojega mehurčka ob robu tabora odide k središču stvari. Tlakovana pot je vlažna in se svetlika. Jutranja megla se še ni dvignila in drevesca so upognjena; dolgi narezani listi so težki od vodnih kapljic. Postane, počepne, da pogleda nekaj pajku podobnega, ki spleta svojo nesimetrično mrežo. Ko opazuje, zdrsi majhna, nežno turkizna dvoživka kar se le da neopazno čez mah. Premalo neopazno; nežno dvigne bitjece in si ga položi na roko. Škrge drhtijo v bojazni in boki ji trzajo. Počasi, zvito, se ji barva spremeni, dokler se ne ujema z bakreno kožo. Kamuflaža je odlična. Povesi roko in dvoživka se požene v lužo. Odide naprej.

Štirideset let je star, manjši od večine članov odprave, s širokimi rameni, krepkim oprsjem, temnimi blestečimi lasmi, topim, širokim nosom. Biolog je. To je njegov tretji poklic, kajti propadel je kot antropolog in kot preprodajalec zemljišč.

Ime mu je Tom Dva trakova. Poročen je bil dvakrat, a otrok nima. Njegov praded je umrl od pijančevanja; njegov ded je jemat mamila; njegov oče je obiskoval cenene urejevalce spomina. Tom Dva trakova se zaveda, da se izneverja družinski tradiciji, vendar si še ni našel svojega lastnega načina samouničenja.

V glavni zgradbi odkrije Herndona, Julijo, Ellen, Schwartza, Čanga, Michaelsona in Nicholisa. Zajtrkujejo; drugi so že na delu. Ellen se dvigne in pride k njemu in ga poljubi. Njeni kratki, mehki rumeni lasje mu ščegetajo lica. "Ljubim te," zašepeta. Ponoči je bila v Michaelsonovem mehurju. "Ljubim te," ji pove in potegne hitro navpično črto ljubezni med njenima malima, bledima dojkama. Pomežikne Michaelsonu, on pokima, si položi vrha prstov na ustnice in jima vrže poljub. Tukaj smo si vsi dobri prijatelji, pomisli Tom Dva trakova.

"Kdo meče danes tabletko?" vpraša.

"Mike in Čang," pove Julija. "Sektor C".

Schwartz reče: "Še enajst dni, pa bo polotok čist. Potem lahko gremo v notranjost."

"Če bo preskrba s tabletkami držala," opozori Čang.

Herndon reče: "Si dobro spal, Tom?"

"Ne," reče Tom. Sede in otipka zahtevo za zajtrk. Na zahodu se megla začne dvigati z gora. Nekaj mu utripa zadaj na vratu. Sedaj je že devet tednov na tem svetu in ta je sedaj preživel svojo edino spremembo letnega časa, od suhega do meglenege vremena. Več mesecev bodo ostale megle. Preden se ravnine spet izsuše, Jedcev ne bo več in naseljenci bodo začeli prihajati. Njegova hrana zdrsnje po cevi in vzame jo. Ellen sede poleg njega. Nekaj več kot pol njegovih let in to je njena prva vožnja. Skrbi

za arhiv, a je večša tudi urejanja. "Zaskrbljen si videti," mu reče, "Ty lahko pomagam?"

"Ne. Hvala ti."

"Ne maram, da si potr."

"Poteza rase," pravi Tom Dva trakova.

"Dvomim."

"Najbrž se izrablja moja rekonstrukcija osebnosti. Travma je bila tako blizu površini. Samo sprehajajoči se furnir sem, veš."

Ellen se ljubko nasmeji. Nosi le naprašeno pologrinjalo. Njena koža je videti mokra; z Michaelsonom sta šla plavat ob zori. Tom Dva trakova razmišlja, da bi jo, ko bo ta posej opravljen, vprašal, če bi se poročila z njim. Od poloma zemljiških pošlov ni bil poročen. Terapevt je kot del rekonstrukcije predlagal ločitev. Včasih se sprašuje, kam je Terry odšla in s kom sedaj živi. Ellen pravi: "Tom, zdiš se mi precej trden."

"Hvala ti," reče. Mlada je. Ne ve.

"Če je navadna potrlost, jo lahko odpravimo z enim hitrim rezom."

"Hvala ti," reče. "Ne."

"Pozabila sem. Ne maraš urejanja."

"Moj oče ..."

"Da?"

"V petdesetih letih se je olupil do niti," reče Tom Dva trakova. "Svoje prednike si je dal urediti vstran, vso svojo dediščino, svojo vero, svoje sinove, na koncu svoje ime. Potem je sedel in se ves dan smehljaj. Hvala ti, nočem urejanja."

"Kje delaš danes?" vpraša Ellen

"V ogradi. Teste izvajam."

"Hočeš družbo? Vse jutro sem prosta."

"Hvala ti. Ne," reče. Prehitro. Boli jo. Skuša popraviti nehoteno krutost, lahko se ji dotakne roke in reče: "Mogoče popoldne, dobro?"

"Da," pravi in z ustnicami oblikuje poljub.

Po zajtrku gre v ogrado. Pokriva tisoč hektarov vzhodno od oporišča; omejili so jo s projektorji živčnega polja v osemdesetmetrskih presledkih in to zadostuje, da se dvesto ujetih Jedcev ne izgubi. Ta skupina bo ostala za študije, ko bodo vsi drugi iztrebljeni. V jugozahodnem kotu ograde stoji laboratorij, v katerem izvajajo eksperimente; metabolične, psihološke, fiziološke, ekološke. Po diagonali teče čez ogrado potok. Na vzhodnem robu je veriga travnatih gričev. Krpe savane ločujejo pet host gosto zraslih nožastih dreves. V travi so skrite kisikove zeli, iz nje molijo le fotosintetične bodice, ki se v pravih presledkih pno tri ali štiri metre visoko, in dihalna telesa limonine barve v višini prsi, ki z izdihanimi plini naredijo travnik sladek in omotičen. Čez polja se v razkropljenih gručah pomikajo Jedci in grizljajo po dihalnih telesih.

Tom Dva trakova izsledil čredo in odide proti njej. Spotakne se čez v travi skrito kisikovo zel, se spretno ujame, zgrabi nagubano ustje dihalnega telesa in globoko vdihne. Njegov obup se dvigne. Približa se Jedcem.

Kroglasta, zajetna, počasna bitja so to, debelo pokrita z oranžnim krznom. Krožničkaste oči štrle nad ozkimi, gumijastimi ustnicami. Noge imajo tanke in luskave, kot piščanci, roke so kratke in držijo jih ob telesih. Gledajo ga z blagim nezanimanjem. "Dobro jutro, bratje!" Tako jih tokrat pozdravi, in sprašuje se, zakaj.

Danes sem opazil nekaj čudnega. Morda sem preprosto vdihnil preveč kisika; morda sem podlegel sugestiji, ki jo je vsadil Herndon; ali pa poganja družinski mazohizem. Toda, ko sem opazoval Jedce v ogradi, se mi je prvič zazdelo, da se inteligentno obnašajo, da se gibljejo na obreden način.

Tri ure sem jim sledil. V tem času so odkrili pol ducata poganjkov kisikovih zeli. Preden so začeli žvečiti, so vselej izvedli stiliziran obred. Uvrstili so se v krog okoli rastlin.

Pogledali so proti soncu.

Pogledali so proti sosedom na levi in desni okoli kroga.

Se šele po tej predigrji nerazločno rezgetajoče oglasili.

Spet pogledali proti soncu.

Pristopili in jedli.

Če ni bila to zahvala, molitev pred jedjo, kaj je bilo potlej? Če so duševno dovolj napredovali, da molijo, ali ne izvajamo tukaj genocida? Kaj šimpanzi molijo? Kristus, še šimpanzov ne bi tako izbrisali! Seveda, šimpanzi se ne vtikajo v človeške nasade in mogoče bi bilo nekako sožitje. Jedci in človeški poljedelci pa preprosto ne morejo živeti na istem planetu. Vseeno, to je stvar morale. Likvidacija sloni na predpostavki, da je inteligenca Jedcev na stopnji ostrig ali v najboljšem primeru ovac. Naše vesti ostanejo čiste, ker je naš strup čist in neboleč in ker se Jedci po smrti pozorno razgradijo in nam tako prihranijo sežig milijonov trupel. Če pa molijo ...

Drugim sedaj še ne bom rekel ničesar. Več dokazov hočem, trdnih, objektivnih. Filmi, trakovi, cevi podatkov. Potem bomo videli. Kaj, če lahko pokažem, da iztrebljamo inteligentna bitja? Moja družina končno ve nekaj malega o genocidu, le nekaj stoletij je, odkar smo bili na drugi strani cevi.

Dvomim, da bi lahko ustavil to, kar se tu dogaja. A vsaj umaknem se lahko, če ne drugega. Vrnem se na Zemljo in podnetim kričanje.

Upam, da si to le predstavljam.

Ničesar si ne predstavljam. Zbirajo se v krogih, pogledajo proti soncu; rezgetajo in molijo. Samo krogle želatine na piščančjih nogah so, pa so hvaležni za hrano. Zdi se mi, da te velike okrogle oči obtožujoče gledajo vame. Ujeta čreda ve, kaj se dogaja: da smo se spustili z neba, da uničimo njihovo vrsto, da bo le njim prizanešeno. Ne morejo se boriti, še komunicirati ne, a vedo. In nas sovražijo. Jezus, dva milijona smo jih že pobili, odkar smo prišli sem in v metaforičnem smislu sem pokrit s krvjo, in kaj bom storil, kaj lahko storim?

Zelo previdno moram začeti, sicer bom končal drogiran in urejen. Ne morem pustiti, da bi me videli kot prismuknjenca, sleparja, agitatorja. Ne morem vstati in zavpiti obtožbe. Zaveznike si moram najti. Najprej Herndona. Gotovo vidi resnico. Saj me je on opozoril nanjo, takrat, ko sva odmetavala tabletko. In jaz sem mislil, da je zgolj zloben kot običajno! Nocoj bom govoril z njim.

Reče: "Razmišljal sem o tem, kar si rekel. O Jedcih. Morda nismo izvedli dovolj natančnih psiholoških študij. Mislim, če so res inteligentni ..."

Herndon pomežikne. Visok možak je, z ravnimi temnimi lasmi, težko brado, ostrimi ličnicami. "Tom, kdo pravi, da so?"

"Ti si rekel. Na drugi strani Viličaste reke si ..."

"Samo špekulativna poteza je bila. Da začnem pogovor."

"Ne, mislim, da je bilo več. Res si verjel v to."

Herndon je videti v skrbeh. "Tom, ne vem, kaj hočeš začeti, ampak ne začni. Če bi le za trenutek verjel, da ubijamo inteligentna bitja, bi tako hitro planil k urejevalcu, da bi nastal udarni val za menoj."

"Zakaj si me potem takrat vprašal to?" reče Tom Dva trakova.

"Prazno čenčanje."

"Zabavaš se s tem, da budiš občutek krivde v človeku? Prasec si, Herndon."

"Daj, glej, Tom, če bi se mi le sanjalo, da se boš tako zažrl v hipotetično sugestijo ..." Herndon zmaja z glavo. "Jedci niso inteligentni. Očitno. Drugače nam ne bi ukazali, naj jih pobijemo."

"Očitno," reče Tom Dva trakova.

Ellen je rekla: "Ne, ne vem, kaj hoče Tom. Prepričana pa sem, da potrebuje počitek. Samo leto in pol je od njegove rekonstrukcije osebnosti in takrat je imel res hud zlom."

Michaelson je pogledal na tabelo. "Trikrat zapovrstjo je odklonil odmetavanje. Trdi, da ne more izgubljati časa stran od svojih raziskav. Hudiča, lahko izpolnimo zanj, ampak moti me, da se izmika delu."

"Kakšne raziskave pa dela?" je zanimalo Nicholisa.

"Bioloških ne," je rekla Julija. "Ves čas je z Jedci v ogradi, pa ga nisem videla, da bi izvajal kake teste na njih. Samo gleda jih."

"In govori z njimi," je opazil Čang.

"In govori, ja," je rekla Julija.

"O čem?" je vprašal Nichols.

"Kdo ve?"

Vsi so pogledali Ellen. "Najbližja si mu," je rekel Michaelson, "kaj ga ne moreš spraviti iz tega?"

"Najprej bi morala vedeti v čem je," je rekla Ellen. "Ničesar ne pove."

Zavedaš se, da moraš biti zelo previden, ker jih je več in ker je njihova skrb za tvoje duševno zdravje lahko ubijalska. Opazili so, da si

vznemirjen in Ellen je že začela stikati za vzrokom. Sinoči si ležal v njenem objemu in spraševala te je, naokoli, vešče, in vedel si, kaj hoče odkriti. Ko sta luni vzšli, ti je predlagala, da se sprehodita v ogrado, med speče Jedce. Odklonil si, a ona vidi, da si se zapletel s temi bitji.

Tui ti si poizvedoval - subtilno, vsaj upaš. Sedaj veš, da ne moreš storiti ničesar, da bi rešil Jedce. Storjena je bila nepreklicna odločitev. 1876 je spet; to so bizoni, to so Suji, in uničeni morajo biti, kajti železnica je na poti. Če boš spregovoril tukaj, te bodo prijatelji tolažili in mirili in uredili, ker ne vidijo, kar vidiš ti. Če se vrneš na Zemljo, da agitiraš, se ti bodo smejali in ti predlagali novo rekonstrukcijo. Ničesar ne moreš storiti. Ničesar ne moreš storiti.

Če ne moreš obvarovati, lahko morda zabeležiš.

Pojdi ven v prerijo. Živi z Jedci; postani njihov prijatelj; spoznaj njihove običaje. Zapiši jih, popolno poročilo o njihovi kulturi, da vsaj to ne bo izgubljeno. Poznaš tehniko terenske antropologije. Naredi za Jedce, kar je bilo narejeno za tvoje ljudi v starih časih.

Najde Michaelsona. "Me lahko pustiš za nekaj tednov?" vpraša.

"Če te pustim, Tom? Kaj hočeš?"

"Nekaj terenskih študij. Ra bi odšel iz oporišča in delal z Jedci v divjini."

"Kaj je narobe s tistimi v ogradi?"

"To je zadnja priložnost z divjimi, Mike. Moram iti."

"Sam, ali z Ellen?"

"Sam."

Michaelson počasi prikima. "Dobro, Tom. Kakor hočeš. Ne bom te držal tukaj."

Plešem v preriji pod zeleno zlatim soncem. Okoli mene se zbirajo Jedci. Gol sem; moja koža se leskeče od potu; srce mi razbija. Govorim jim z nogami in razumejo me.

Razumejo.

Imajo jezik mehkih zvokov. Imajo boga. Poznajo ljubezen in strah in prevzetost. Imajo imena. Imajo zgodovino. Prepričan sem. Plešem na gosti travi.

Kako jih lahko dosežem? S svojimi nogami, s svojimi dlanmi, s svojimi krikami, s svojim potom. Zbirajo se v stotinah, v tisočih, in jaz plešem. Ne smem obstati. Roje okoli mene in se oglašajo. Kanal čudnih sil sem. Praded bi me moral sedaj videti! Na svoji verandi v Wyomingu sedi, ognjena voda v rokah, možgani mu gnijo - poglej me, stari! Poglej ples Toma Dveh trakov! Govorim s svojimi nogami pod soncem, ki ni prave barve. Plešem. Plešem.

"Poslušajte me," pravim. "Jaz sem vaš prijatelj, jaz sam, edini, ki mu lahko zaupate. Zaupajte mi, govorite mi, učite me. Naj ohranim vaše običaje, kajti uničenje bo prišlo kmalu."

Plešem, in sonce se vzpenja, in Jedci mrmrajo. Poglavar je tukaj.

Plešem proti njemu, nazaj, nasproti, priklonim se, pokažem proti soncu, predstavljam si bitje, ki živi v tej ognjeni krogli, posnemam glasove teh ljudi, poklekнем, dvignem se, plešem. Tom Dva trakova pleše za vas.

Zbiram večšine, ki so jih moji predniki pozabili. Čutim, kako se moč nataka vame. Kot so plesali v dnevih bizonov, plešem jaz zdaj, onkraj Viličaste reke.

Plešem, in sedaj tudi Jedci plešejo. Počasi, negotovo se pomikajo proti meni, prelagajo težo, dvigajo nogo na nogo, pozibavajo se. "Da, tako!" kričim. "Plešimo!"

Skupaj plešemo, ko sonce doseže poldan.

Sedaj njihove oči ne obtožujejo več. Vidim toplino in sorodnost. Njihov brat sem, njihov rdečekoži soplemenjak, on, ki pleše z njimi. Nič več se mi ne zdijo nerodni. Čudna okorna milina je v njihovih gibih. Plešejo. Plešejo. Poskakujejo okoli mene. Bliže, bliže, bliže!

Premikamo se v sveti blaznosti.

Pojo, sedaj, zabrisano himno radosti. Roke mečejo naprej, odpirajo svoje male čeljusti. Skladno prelagajo telo, leva noga naprej, desna, leva, desna. Plešite, bratje, plešite, plešite, plešite! Pritiskajo se obme. Trepetajo; njihov vonj je sladek. Nežno me potiskajo čez polje, na del travnika, kjer je trava globoka in ni poteptana. Še plešemo, ko iščemo kisikove zeli, in najdemo nekaj šopov med travo, in oni odmolijo in jih zgrabijo s svojimi nerodnimi rokami, ločujejo dihalna telesa od fotosintetičnih bodic. Zeli v mukah izpuščajo potoke kisika. Razum se mi vrti. Smejem se in pojem. Jedci grizljajo predrte oble limonine barve. Porivajo mi zeli. Verska ceremonija je, vidim. Vzemi od nas, jej z nami, pridruži se nam, to je telo, to je kri, vzemi, jej, pridruži se. Sklonim se in si položim oblo na ustnice. Ne ugriznem vanjo, grizljam, kakor delajo oni, moji zobje trgajo njeno kožo. Sok mi brizga v usta in kisik mi preplavlja nosnice. Jedci pojejo hvalnice. Biti bi moral v polni barvi za to, v barvi mojih dedov, s peresi, da bi srečal njihovo vero v insignijah te, ki bi morala biti moja. Vzemi, jej, pridruži se. Sok kisikove zeli mi teče po žilah. Objemam svoje brate. Pojem, in ko mi glas zapusti ustnice, postane lok, ki se blešči kot novo jeklo, in nagnem glas niže, in lok postane motno srebro. Jedci se gnetejo ob meni. Vonj njihovih teles je ognjeno rdeč. Njihovi mehki klici so kosmi pare. Sonce je toplo; njegovi žarki so drobni nazobčani žvižgi nagubanega zvoka, blizu vrha mojega sluha, plink! plink! plink! Debela trava mi mrmra globoko in bogato in veter zaganja ognjene osti čez prerijo. Použijem drugo kisikovo zel, potem tretjo. Moji bratje se smejejo in vpijo. Pripovedujejo mi o svojih bogovih, o bogu toplote, bogu hrane, bogu svetosti, bogu napačnosti, o ostalih. Naštevajo mi imena svojih kraljev, in njihove glasove slišim kot pljuske zelene prsti na čisti rjuhi neba. Uče me svojih svetih obredov. Zapomniti si moram to, si ponavljam, kajti, ko izgine, se nikoli več ne bo vrnilo. Plešem dalje. Oni plešejo dalje. Barva hribov postane robata in raskava, kot jedek plin. Vzemi, jej, pridruži se. Tako plemeniti so!

Zaslišim ropot helikopterja, nenadoma.

Visoko plava. Ne morem videti, kdo pilotira. "Ne!" rjovem. "Ne tukaj! Ne teh ljudi! Poslušajte me! To je Tom dva trakova! Terenske študije opravljam tukaj! Nimate pravice -"

Moj glas ustvarja spirale modrega prahu, obrobljene z rdečimi iskrami. Plavajo kvišku in veter jih razkropi.

Kričim, tulim, rjovem. Plešem in maham s pestmi. Pod helikopterjevimi krili se odpro roke trosilcev tablet. Bleščeče pipe se širijo in vrtijo. Živčne tabletko dežujejo dol na travnik, vsaka vleče žarečo sled, ki se obotavlja na nebu. Helikopterjev glas postane kosmata preproga, napeta do obzorja, in moj vreščeci glas je izgubljen v njej.

Jedci se porazgubijo vstran, iščejo tabletko, grebejo po travi, da bi jih našli. Še plešem, in planem mednje, izbijam jim tabletko iz rok, mečem jih v potok, terem jih v prah. Jedci renčijo črne trne vame. Obrnejo se vstran in iščejo. Helikopter se obrne in odleti, pusti rep gostega oljnatega zvoka. Moji bratje željno gohtajo tabletko.

Ne morem jim preprečiti.

Radost jih izžge, prevrnejo se in obleže. Sem in tja trzne ud; potem še to preneha. Začenjajo razpadati. Tisoči se topijo na preriji, potaplja se v brezobličnost, izgublja svoj kroglasti videz, plošče se, vsihajo v tla. Vezi med molekulami ne drže več. Somrak protoplazme je to. Propadajo. Izginjajo. Ure hodim po preriji. Sedaj vdihujem kisik; sedaj jem oblo limonine barve. Sočni zahod se prične s pritrkavanjem svinčenih zvonov. Črni oblaki se oglašajo na vzhodu z bronastimi glasovi trobent in potemneli veter je vrtinec oglenih ščetin. Pride tišina. Pade noč. Plešem. Sam sem.

Helikopter pride še enkrat, in najdejo te, in ne upiraš se, ko te strpajo noter. Tiho razložiš, kaj si storil in kaj si se naučil, in zakaj ni prav, da iztrebljate te ljudi. Opišeš rastlino, ki si jo jedel in kako vpliva na tvoje čute, in ko govoriš o blagoslovljeni sinesteziji, o tem, kako je stkan veter in o glasu oblakov in brenkanju sončne luči, kimajo in se smehljajo in ti pravijo, da ne skrbi, da bo vse kmalu prav, in pritisnejo nekaj mrzlega na tvoj podlaket, tako mrzlega, da brni in brenči in protistrup se potaplja v tvojo žilo in kmalu ekstazo odpravi in ostaneta le izčrpanost in žalost.

Reče: "Nikoli se ničesar ne naučimo, kajne?" Vsa svoja grozodejstva izvažamo k zvezdam. Izbrišite Armence, izbrišite Žide, izbrišite Tasmance, izbrišite Indijance, izbrišite vsakogar, ki stoji na poti, potem pa pridite sem ven in počnite isto prekleto reč. Vi niste bili z menoj tam zunaj. Niste plesali z njimi. Niste videli, kako bogato, kompleksno kulturo imajo Jedci. Naj vam povem o njihovi plemenski strukturi. Gosta je: za začetek, sedem plasti zakonskih odnosov, z eksogamijskim faktorjem, ki zahteva -"

Ellen mehko reče: "Tom, dragi, saj Jedcem ne bo nihče ničesar storil."

"In vera," nadaljuje, "devet bogov, vsak podoba Boga, svetost in napačnost spoštovani. Imajo himne, molitve, teologijo. In mi, poslanci

boga napačnosti - "

"Saj jih ne iztrebljamo," reče Michaelson. "Kaj ne boš razumel, Tom? To je vse tvoja fantazija. Pod vplivom mamil si bil, sedaj te čistimo iz tega. V kratkem boš čist. Spet boš imel perspektivo."

"Fantazija?" reče grenko. "Mamila? Stal sem zunaj v preriji in vas videl metati tabletko. In gledal sem jih umirati in se topiti v nič. Tega nisem sanjal."

"Kako naj te prepričamo?" željno vpraša Čang. "Čemu boš verjel? Naj letimo čez deželo Jedcev in ti pokažemo, koliko milijonov jih je tam?"

"A koliko milijonov jih je bilo uničenih?" vpraša.

Vztrajajo, da se moti. Ellen mu spet pravi, da ni nihče nikoli hotel škodovati Jedcem. "To je znanstvena odprava, Tom. Tukaj smo, da jih proučujemo. Škodovati inteligentnim bitjem je proti vsemu, za kar živimo."

"Priznavaš, da so inteligentni?"

"Seveda. Nikoli ni bilo dvoma."

"Zakaj potem mečete tabletko?" vpraša. "Zakaj jih pobijate?"

"Nič takšnega se ni zgodilo, Tom," reče Ellen. Vzame njegovo roko med svoje hladne dlani: "Verjemi nam. Verjemi nam."

Grenko reče: "Če hočete, da vam verjamem, zakaj ne opravite dela, kot se spodobi? Potegnite ven stroj za urejanja in se spravite na delo.

Ne morete me preprosto pregovoriti, da bi zavrnil to, kar sem videl s svojimi očmi."

"Ves čas si bil pod mamili," reče Michaelson.

"Nikoli nisem jemal mamil! Razen tistega, kar sem pojedel na travniku, ko sem plesal - in to je bilo po tem, ko sem gledal pokol tedne in tedne. Kaj mi pravite, da je to retroaktivna iluzija?"

"Ne, Tom," reče Schwartz. "Ves čas si jo imel. Del tvoje terapije je, tvoje rekonstrukcije. Sem si prišel programiran z njo."

"Nemogoče," reče.

Ellen poljubi njegovo potno čelo. "Vidiš, to je bilo, da se spraviš s človeštvom. Imel si to grozno zamero zaradi premestitve tvojih ljudi v devetnajstem stoletju, nisi mogel oprostiti industrijski družbi, da je razkropila Suje, in bil si grozno poln sovraštva. Tvoj terapevt je mislil, da bi, če bi te pripravili, da sodeluješ v namišljenem sodobnem iztrebljanju, če bi lahko videl, da je potrebno, da bi bil potem očiščen svoje zamere in bi lahko prevzel svoje mesto v družbi kot -"

Porine jo stran. "Ne govori bedarij! Če bi se ti kaj sanjalo o rekonstrukcijski terapiji, bi razumela, da noben spodoben terapevt ne bi bil tako plitev. Pri rekonstrukcijah ni nobenih korelacij enega z drugim. Ne, ne dotikaj se me. Stran od mene. Stran od mene."

Ne bo jim pustil, da ga prepričajo, da so to samo sanje zaradi mamil. To ni fantazija, si reče. In to ni terapija. Dvigne se in gre ven. Ne sledijo mu. Vzame helikopter in išče svoje brate.

Spet plešem. Sonce je danes mnogo bolj vroče. Jedcev je več. Danes

nosim barvo, danes nosim peresa. Moje telo se sveti od potu. Plešejo z menoj, in v njih je bes, ki ga še nisem videl. Z nogami tolčemo po poteptanem travniku. Z rokami grabimo za soncem. pojemo, vpijemo, jočemo. Plesali bomo, dokler ne popadamo.

To ni fantazija. Ti ljudje so resnični, in inteligentni so, in obsojeni so. To vem.

Plešemo. Navkljub smrti, plešemo.

Moj praded pride in pleše z nami. Tudi on je resničen. Njegov nos je orlovski, ni top kot moj, in nosi veliko perjanico in mišice so kot strune pod njegovo rjavo kožo. Poje, vpije, joče.

Še drugi iz naše družine se nam pridružijo.

Skupaj jemo kisikove zeli. Objemamo Jedce. Mi vemo, mi vsi, kako je, če te lovijo.

Oblaki usvarjajo glasbo, in veter je tkan, in sončeva toplota ima barvo. Plešemo. Plešemo. Naši udje ne poznajo utrujenosti.

Sonce raste in izpolni nebo, in sedaj ne vidim Jedcev, le svoje ljudi, očete mojega očeta prek stoletij, tisoče bleščečih kož, tisoče orlovskih nosov, in jemo zeli, in najdemo ostre palice in si jih potiskamo v meso, in sladka kri teče in se suši v sončnem siju, in plešemo, in plešemo, in nekateri popadajo od utrujenosti, in plešemo, in prerija je morje poskakujočih perjanic, ocean peres; in plešemo, in moje srce grmi, in moja kolena so voda, in sončni ogenj me zajame, in plešem, in padem, in plešem, in padem, in padem, in padem.

Spet te najdejo in te pripeljejo nazaj. Dajo ti hladni kljun na roko, da posrka mamilo kisikove zeli iz tvojih žil, in potem ti dajo nekaj drugega, da boš počival. Počivaš in zelo miren si. Ellen te poljubi in pogladiš njeno mehko kožo, in potem pridejo še drugi in ti govorijo pomirjajoče stvari, ampak ti ne poslušaj, ker iščeš resničnosti. Ni lahko iskanje. Je kot padanje skozi mnoge pasti, ko iščeš sobo, kjer se vrata ne spodmaknejo. Vse, kar se je zgodilo na tem planetu, je tvoja terapija, si rečeš, ustvarjena, da spravi zagrenjenega domorodca z osvojitvijo belega človeka; tukaj nikogar ne iztrebljajo. Zavrneš to in padeš skozi in spoznaš, da mora biti to terapija za tvoje prijatelje. Nosijo težo stoletij krivde in prišli so sem, da se znebe bremena, in ti si tukaj, da jim snameš tovor, da vzameš njihove grehe nase in jim daš odpuščanje. Spet padeš skozi in vidiš, da so Jedci le živali, ki groze ekologiji in jih je treba odstraniti; kultura, ki si jo predstavljaš zanje, pa je tvoja halucinacija, namešana iz starih blodenj. Skušaj umakniti svoje proteste proti temu najnemu iztrebljanju, pa spet padeš skozi in odkriješ, da je iztrebljanje le v tvoji zavesti, ki je zaskrbljena in zmedena zaradi tvoje obsedenosti z zločinom nad tvojimi predniki, in sedeš, ker se želiš opravičiti svojim prijateljem, tem nedolžnim znanstvenikom, ki si jih imenoval morilce. In padeš skozi.

(SUNDANCE, revija *The Magazine of Fantasy and Science Fiction*, 1969)